

Področje za znanstvene raziskave in slovenska zemlja

Izvršni odbor in širši pokrajinski svet Slovenske skupnosti v Trstu sta na svoji seji dne 17. decembra razpravljala o Varianti št. 30 urbanističnega načrta za področje na Krasu med Bani in Padričami. Gre za ogromno področje, ki se razteza na približno 150 hektarih ozemlja, na katerem naj bi se postavil bodoči Center za znanstveno-industrijske raziskave.

Tako izvršni odbor kot pokrajinski svet sta negativno ocenila postopek za sprejem tega načrta, ki je bil izveden kar z državnim zakonom, ne da bi bilo obveščeno prizadeto prebivalstvo, kaj šele da bi med njim o tej zadevi sprožili javno debato, kakor zahtevajo toliko razglašena načela demokratičnosti in najširše participacije ljudstva pri glavnih odločitvah. Tudi rajonski svet vzhodnega Krasa je bil o stvari obveščen z zamudo in nepopolno, kakor je na seji poročal njegov predsednik, inž. Karlo Grgič.

Slovenska skupnost sicer ne nasprotuje razvoju mesta in ustvarjanju novih delovnih mest na visoki tehnološki ravni; ugotavlja pa, da so bili skoraj vsi posegi v ta namen v škodo slovenske narodnostne skupnosti, ne da bi ta kaj prejela v zameno za svoj nadaljnji razvoj. Še vedno pa čakamo iz Rima na globalni zaščitni zakon.

SSk je na to stanje opozorila že leta 1979, ko je vprašanje omenjenega Centra bilo postavljeno na dnevni red tržaškega občinskega sveta in še ni bilo jasno, katera in kolikšna zemljišča bodo uporabili v ta namen.

Njen svetovalec prof. Lokar je na seji občinskega sveta dne 27.3.1979 dal vključiti v resolucijo o Področju za znanstvene raziskave popravek, ki pravi, da je treba v zameno za škodo, ki jo Slovenci utrpijo s takšnimi posegi, omogočiti vključevanje predstavnikov slovenske narodnosti v vodstvene organe omenjenega središča in tudi na druga delovna mesta.

Stranke ustavnega loka so dopolnilo soglasno sprejele.

dalje na 2 strani ■

JERUZELSKI SI NIMA ZA KAJ METI ROK

Od drame na Poljskem sta se odigrali doslej dve dejanji. V prvem dejanju je imela glavno vlogo Solidarnost, v drugem pa general Jaruzelski. Kaj pa bo sledilo v tretjem in koliko dejanj bo sploh imela ta drama pa ne vemo. Po prvih dveh dejanjih vsekakor nič ne kaže, da bo izid srečen in da bodo nazadnje vsi zaplesali veselo polko, kot bi se spodobilo za srečen konec.

Edini, ki še najbrž upa na srečen konec, je papež Wojtyła, a za to potrebuje posebno trdno vero in božjo tolažbo. Za navadno človeško pamet je nemogoče predvideti kako sporazumno rešitev. Če ne drugega, bo ostal spomin na zahrbtnen udar po mogočnem sindikatu, na policijsko in vojaško nasilje pri zatrtju delavskega gibanja in na prelito kri. Še bodo na Poljskem postavljali križe v spomin padlih delavcev in v opomin živim. V opomin, da je zaman boj proti nasilju, ali v opomin, naj delavci nadaljujejo svoj boj do končne zmage?

Zgodovine ni nikdar konec in prihodnost bo pokazala, kaj se bo še zgodilo na Poljskem. Zaenkrat se lahko reče samo to, da je tam partija, ki se ima in se tudi proglasa za delavsko in komunistično, z vojsko in policijo nastopila proti lastnemu delavskemu razredu in ljudstvu. Večjega

absurda si v smislu Marxovih in Engelsovih teorij in sovjetske teorije o vlogi partije sploh ni mogoče predstavljati. Zato se tudi že lahko reče, da pomenijo zadnji dogodki na Poljskem konec enega štadija takoimenovanega realnega socializma na Vzhodu. To je prisililo k razmišljanju in odkriti kritiki tega »socializma« tudi KPI. Kateri režim v današnjem takoimenovanem omikanem svetu zunaj območja »realnega socializma« bi si upal z orožjem nastopiti proti sindikatu, ki zahteva izboljšave za delavstvo in nekaj delavskega samoupravljanja ter malo več demokracije za vse ljudstvo?

Mogoče je invazija tuje vojske, ki poptepta težnje nekega naroda po svobodi — kakor se je to zgodilo npr. na Češkoslovaškem — objektivno še nekaj hujšega. Toda za zgodovinsko izkušnjo z »realnim socializmom« ni moglo biti nekaj hujšega, kot to, kar se je zgodilo zdaj na Poljskem. To bo morala vzeti na znanje tudi zgodovina delavskega gibanja in socializma.

Krivda pa gotovo ni vsa pri generalu Jaruzelskem in pri njegovem krogu »trdih«. Korenine zla so mnogo globlje in segajo daleč v preteklost, vse do Marxa in Engelsa. Bila sta človeka svojega časa, ki

dalje na 2. strani ■

Direktorij osmih, ki zdaj vodi Poljsko

Kot poročajo zahodne tiskovne agencije po vesteh, ki jih po radiu lovijo s Poljskega, je ustanovil general Jaruzelski »direktorij osmih«, ki je baje zamenjal politbiro poljske komunistične partije in postal središče dejanske oblasti. Predsednik direktorija je seveda general Jaruzelski sam. To so zdaj osebe, ki vladajo na Poljskem, poročajo zahodni diplomati iz Varšave. V direktoriju so štirje generali in štirje civilisti. Obstoj tega direktorija je potrdil po vesteh iz diplomatskih virov eden njegovih civilnih članov, ministrski podpredsednik Mieczysław Rakowski, ki je pretekli teden obiskal Bonn.

Poleg Rakowskega so v tem direktoriju (odboru) še: Barčikowski, Stefan Olszowski (ki velja za posebno »trdega«) in Janusz Obodowski, ki je imel lani važno vlogo pri pogajanjih med vlado in Solidarnostjo o trajanju delovnega tedna. Štirje vojaški člani direktorija pa so generali Jaruzelski, Siwicki, njegov tesni sodelavec, Kiszczak, ki je notranji minister, in Janis-

zewski, vojaški strokovnjak na področju zvez.

Raznesel se je tudi glas, da bo Lech Walesa, voditelj sindikata Solidarnost, interniran v nekem samostanu, kjer ne bo smel imeti zvez z zunanjim svetom. To na predlog poljske cerkvene hierarhije, da bi mu prihranili ječo in proces. Jaruzelski je baje pripravljen pristati na to. Prav tako tudi Walesa sam. Režim zdaj ne ve, kaj početi z njim, ker se Walesa noče pogajati oziroma samo pod takimi pogoji, na katere Jaruzelski noče pristati, namreč da naj bi pri pogajanjih sodelovali sam primas Glemp in vsi člani vodstva Solidarnosti, ki pa so zaprti.

Iz Poljske je tudi po tajni poti prispela serija fotografij, posnetih po spopadih med delavci in policijo ter vojaki v Gdansku 16. decembra. Na eni od fotografij je videti mrtveca, ki leži na tleh, ob njem pa kleči neki človek, njegov tovariš. Druge fotografije kažejo prizore ob napadu policije s solzivcem na množico.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 10. januarja, ob: 8.00 Poročila; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Nediški zvon; 11.00 Mladinski oder: »Mala čarovnica«; 11.30 Nabožna glasba; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.40 Sport in glasba ter neposredni prenosi z naših prireditvev; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 11. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Gospodarska problematika pri nas in v svetu; 8.45 Glasbene skice; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Beležka; 12.00 Kulturni dogodki — Kako ti je ime? 13.00 Poročila; 13.20 Zborovska glasba; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotiček; 14.30 Roman v nadaljevanjih: Alojz Rebula: »Enej Silvij Piccolomini«; 15.00 Glasbeni ping pong; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Računalnik v službi človeka; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 12. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Domači obrabi; 8.45 Glasbene skice; 9.30 Manjka jim samo beseda; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Izbrani listi; 12.00 Kulturno pismo — Beležka; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Odraslim prepovedano!; 14.55 Naš jezik; 15.00 Glasbeni magazin; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Aleksander Dumas: »Dama s kamelijami«; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 13. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Pripoved partizanskega časnikarja; 8.45 Glasbene skice; 9.30 Alternativna prehrana; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Literarni listi; 12.00 Pod Matajurjan, posebnosti in omika Nadiških dolin — Beležka; 13.00 Poročila; 13.20 Revija pevskih zborov 1981, ki jo je priredila Zveza cerkvenih pevskih zborov v Trstu; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotiček; 14.30 Roman v nadaljevanjih: Alojz Rebula: »Enej Silvij Piccolomini«; 15.00 Ameriški gledališki musical; 16.00 Zimske slike; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Slovenska literatura v Italiji; 18.15 Priljubljeni motivi; 18.40 Iz beležke Miroslava Košute; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 14. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Doma in na tujem; 8.45 Glasbene skice; 9.30 Psihološki utrinki; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Izbrani listi; 12.00 Od Milj do Devina — Beležka; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Mladi pred mikrofonom; 14.55 Naš jezik; 15.00 Jugoslovanski izvajalci; 16.00 Primorska duhovščina pod fašizmom; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 »Cecilijanka '81«; 18.00 Četrtekova srečanja; 18.30 Sodobne slovenske novele; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 15. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Tri slovenske sestre; 130 let družbe sv. Mohorja; 8.45 Glasbene skice; 9.30 Svet se vrti počasi; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Literarni listi; 12.00 Na goriškem valu — Beležka; 13.00 Poročila; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotiček; 14.30 Roman v nadaljevanjih: Alojz Rebula: »Enej Silvij Piccolomini«; 15.00 Odtргana kulisa. Film in filmska glasba; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; »Cecilijanka '81«; 18.00 Kulturni dogodki; 18.40 Kako ti je ime? 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 16. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Tudi starost je lahko lepa; 8.45 Glasbene skice; 9.30 Fleši mimogrede; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Izbrani listi; 12.00 »Bom naredu st'zdice, čjer so včas b'le«, glasnik Kanalske doline — Beležka; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Mladi pisci; 14.55 Naš jezik; 15.00 Začnimo s črko »A«; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Med dvema ognjema — kviz oddaja s sodelovanjem slovenskih goriških in tržaških višjih srednjih šol; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

—o—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Kulturni dom

EDUARDO DE FILIPPO

Režija: Boris Kobal

DOLGONOGE LAŽI

V soboto, 9. januarja 1982 ob 20.30 — Abonma RED F (druga sobota po premieri)

Jeruzelski si nima za kaj meti rok

■ nadaljevanje s 1. strani

sta trdno verjela, da podobni zakoni, ki obvladujejo fizični svet, vladajo tudi v živi naravi. Bila sta zato trdno prepričana, da veljajo enako trdni zakoni kot za fiziko, astronomijo, kemijo, botaniko itd. tudi za zgodovino in človeško družbo na splošno. Iz zgodovine sta napravila filozofijo zgodovine oziroma si jo sposodila pri Heglu in izoblikovala po tej filozofiji, ki sta jo dopolnila po lastnih študijah in sklepih v dialektični materializem, teorijo o zakonitostih družbenega razvoja, ki mora nujno privedi v določenih pogojih do revolucije in do zmage najprej socializma in končno komunizma. S tem bi se zgodovina človeštva nekako zaključila. Nekaj boljšega, boljše človeške družbe si nista mogla predstavljati. Začela bi se nekako nebesa na zemlji. Druga nebesa bi postala nepotrebna in zato nesmisel. Znanost Marxovega in Engelsovega dialektičnega materializma jih ni niti potrebovala niti dopuščala.

Toda od leta 1848 je minilo že skoraj poldrugo stoletje, od »oktobrske revolucije«, t.j. od zmage »realnega socializma« v Rusiji leta 1917 pa že 65 let, nebes na zemlji pa ni mogoče uresničiti. Rusija životari na skromni življenjski ravni in »nebesa na zemlji« si predstavlja povprečni Rus, z njim vred pa prebivavci drugih dežel »realnega socializma« v potrošniški družbi Združenih držav, Kanade in v zahodnoevropskih »kapitalističnih« državah in marsikdo izkoristi priložnost, če se mu ponudi, da si poišče »novo domovino« tam. Niti dialektik Leninovega kova niti tiran Stalinovega kova nista mogla s svojimi teorijami in metodami nič pospešiti uresničenja »nebes na zemlji«. To se ne posreči niti Brežnjevu. Njegovi naporu rodijo sardove, kot so Češkoslovaška, Afganistan, Poljska in uvažanje ogromnih količin žita

s »kapitalističnega« Zahoda, da se ljudstvo v Sovjetski zvezi lahko najé dovolj kruha. To so dejstva.

Očitno je bilo že v Marxovih in Engelsovih teorijah in »zakonih družbenega razvoja« nekaj narobe. Nečesa nista dovolj upoštevala, ali pa sploh ne — človekove želje in potrebe po svobodi, ki mu edina omogoča resnično ustvarjalnost in s tem tudi veselje do dela in učinkovitost. Nikakršna sila, nikakršno nasilje, niti teror, ne morejo nadomestiti veselja do dela, ki ga vzbuja in spodbuja v človeku občutek svobode. A trdovratno zanikanje tega spoznanja in zavlačevanje s priznanjem, da je bila pomota že v začetku in da bremeni kot izvirni greh ves sistem »realnega socializma«, logično in nujno vodita do tega, da so vzhodni sistemi prisiljeni prej ali slej opravičiti in povzeti sleherno nasilje, sleherno nasilno metodo, tako nad narodi kot nad posamezniki, tudi tiste, proti katerim so v obdobju revolucije proglašali svoj boj in obsodbo, od socialnega zatiranja v lastni deželi do imperializma nad drugimi narodi. Danes vidimo, da Sovjetska zveza dosledno opravičuje in povzema še v odločnejših oblikah imperializem carske Rusije nad drugimi slovanskimi in neslovanskimi narodi, in da skuša na Poljskem majhna manjšina, morda deset odstotkov prebivalstva ali še manj, zbrana v skrajnem krilu poljske partije in v vrhu policije in vojske, s silo gnati ljudi na delo kakor v davnem Egiptu.

Zato je na Poljskem samo vprašanje časa, kdaj bo moral Jeruzelski priznati, da se je uštel, kakor so se ušтели pred njim že Gomulka in drugi. Začudenje vzbuja le trdovratno zanikanje resničnosti in zagrizenost, s katero se tudi na Poljskem režim oziroma partija oklepa predstave, da so ideje važnejše kot ljudje.

Področje za znanstvene raziskave...

■ nadaljevanje s 1. strani

Ko pa se je pozneje, ob izvolitvi vodstvenega organa Centra, zahtevala konkretizacija te obljube s tem, da bi v vodstvo, ki je precej številno, vključili enega predstavnika slovenske narodnostne skupnosti, je bil odgovor negativen. Takšno zadržanje se komentira samo po sebi.

Območje, ki ga zasegajo za Center, je ogromno, nesorazmerno temu, kar takšne raziskave dejansko potrebujejo, razen če ne mislijo v Centru nastaniti velikega števila ljudi, ki bi tam prebivali. Toda v tem primeru bi Center ne služil raziskavam, ampak naselitvi. Center zajema tudi del Banov z obstoječimi hišami, izpušča pa bivše begunsko naselje na Padričah ob avtocesti.

Tudi sama potreba po takšnem Centru je dokaj dvomljiva, dokler ne postane jasnejša perspektiva mešane industrijske cone, saj je bil Center zamišljen, da bi služil predvsem njej. Center naj bi se namreč vzdrževal s tem, da bi svoje znanstvene dosežke prodajal podjetjem v coni, nemogoče pa si je predstavljati, da bi tako veliko strukturo, ob sedanji ekonomski

krizi, lahko vzdrževali iz raznih javnih blagajn.

Možno je torej tudi, kakor se ni zgodilo prvič v našem mestu, da bo pobuda v bodoče ostala le na papirju, škoda pa bi nosilo edinole prebivalstvo, kateremu bo vzeta pravica do razpolaganja s svojimi zemljišči, katerih lastniki so Slovenci.

Slovenska skupnost je zato mnenja, da je treba takšne pobude razvijati stvarno in ne megalomansko, to se pravi v okviru možnosti in razpoložljivih sredstev.

Iz vseh navedenih razlogov je pokrajinski svet SSK negativno ocenil predloženo Varianto št. 30 tržaške občine, ker je v takšnem obsegu ne opravičujejo stvarne potrebe, temveč gre zgolj za ambicije nekaterih krogov ne glede na stvarne možnosti uresničitve predlaganega Znanstvenega centra.

Ta objekt, kakor je trenutno zamišljen, zavzema nesorazmerno veliko površino, ki jo lahko odvzamejo samo slovenski narodnostni skupnosti, katera pa ima vso pravico ščititi svoje življenjske interese, med katere spada prvenstveno ohranitev ozemlja, na kateremu živi.

Kritično o papežu?

Odreševalna histerija, ki je ob holandskih zgledih, ob južnoameriški teologiji osvoboditve ter podobnih primerih teološkega reševanja socialnih in narodnih vprašanj zajela tudi velik del Cerkve na Slovenskem, ne najde pravega odziva pri sedanjem poljskem papežu, kakor ga je dozdevno pri prejšnjem. Sedanji papež ni najbolj pri srcu revolucionarnim cerkvenim krogom, pa tudi ne tradicionalnim.

Stara rimska kurija nad Janezom Pavlom II. ni preveč navdušena. Očividno je v marsičem prekrizal njene dosedanje navede. Komaj je lansko poletje nekoliko okrevl po atentatu in se podal na oddih v Castelgandolfo, že so se spet vznemirile vode

tradicionalnih katoličanov, francoskega škofa Lefebvra. Stalno pa ima pred očmi tudi dogajanje v Latinski Ameriki, kjer v problemih, ki zadevajo odnose med Cerkvijo in vladami, na diskreten način stalno posreduje.

Nekateri italijanski cerkveni krogi in posamezniki se ne morejo sprijazniti z mislijo, da so pod papežem Wojtylo tudi Italijani le narod med drugimi narodi in da Cerkev, četudi rimska, pač ni italijanska, kot je bila poprej. Že zato, ker so italijanski papeži poznali pač v bistvu le italijanske razmere. Papež je prepričan, da njegova posebna pozornost Poljski kaže tudi smerice duhovnemu razvoju Evrope, kakor tudi odnosom med današnjimi bloki svetovne moči.

Obenem je pa tudi zgled za druge narode oz. njihove škofo, da posvetijo v prvi vrsti pozornost dogajanju in vprašanju v njihovih lastnih škofijah, da se posvetijo najprej razglabljanju domačih problemov, saj se je dosedaj v večini dogajalo, da so tudi verski in katoliški listi ponatiskovali le »mednarodne« senzacije in zanemarjali domačo njivo. In to je pogosto vodilo do odtujitve cerkvenih krogov od tkm. baze, pri kateri so hoteli reševati probleme s ceninim posnemanjem tujih zgledov in senzacij.

Navezanost na Poljsko, njegovo domačijo, pa papeža Wojtyle nikakor ne odvraca od splošnih verskih in socialnih vprašanj v svetu. V njegovi zadnji poslanici, ki obsega 30.000 besed, ni Poljska niti enkrat omenjena. Toda iz te poslanice so na Poljskem ob zadnjem kongresu Solidarnosti prebirali vsak dan odlomke pri vsakdanji službi božji.

Kritika proti Janezu Pavlu II. prihaja najpogosteje od tistih krogov, ki so si poprej lastili monopol nad vatikanskimi zadevami in to kljub temu, da je ta papež že na začetku svojega papeževanja javno priznal, da ne bo ravnal preveč »po poljsko«. In tega se tudi drži, saj njegovo zanimanje za Poljsko povsem odgovarja normalnemu domovinskemu čutu, vendar pa ne prese-

ga tega okvira, tako da bi zanemarjal vprašanja Cerkve drugod po svetu.

Prav v tem skladnem odnosu med poštenim domovinskim čustvom ter službo svetovni Cerkvi njegove odločitve pogosto krepko zadenejo rimsko kurijo ter njene stare navade. Pred časom je imenoval po-

Pevski zbor Fantje izpod Grmade in Dekliški zbor Devin prirejata s sodelovanjem otroškega zbora

BOŽIČNI KONCERT

v župni cerkvi v Štivanu, v soboto, 9. t. m., ob 20.30.

Vabljeni!

membno komisijo kardinalov, ki naj se ukvarja s problemi vatikanskih financ. V njej pa ni nobenega Poljaka, kar lahko pomiri kritike, vendar pa tudi nobenega Italijana...

Osapska dolina

(Foto M. Magajna)

Sodelovanje med manjšinskimi šolskimi sindikati

Dne 19. in 20. decembra 1981 so se sestali v Milanu predstavniki sindikalnih organizacij Sindikat slovenske šole, Südtiroler Schulgewerkschaft in Syndicat autonome valdötain des travailleurs - Ecole, da bi proučili možnosti za sporazum o skupnih akcijah in pobudah.

Predstavniki treh manjšinskih šolskih sindikatov so potrdili odločitev, da še nadalje sodelujejo s konfederalnimi sindikati in okrepijo to sodelovanje, ter izrazili željo, da bi po možnosti prišlo tudi do bolj organske povezave med posameznimi manjšinskimi sindikati in konfederalnimi sindikati. Istočasno so predstavniki manjšinskih šolskih sindikatov popolnoma soglašali, da je dozorel čas za sodelovanje manjšinskih šolskih sindikatov pri enotnih pobudah kon-

federalnih sindikatov, kot so izoblikovanje zahtev za delovno pogodbo in pogajanja na ministrski ravni.

Glede skupnih pobud treh sindikatov so njihovi predstavniki soglašali, da obstaja možnost zanje, čeprav obstajajo tudi nekatere temeljne razlike med posebnimi šolskimi ustroji, ki so namenjeni njihovim manjšinam, in to zato, ker mora Italijanska republika zagotoviti vsem manjšinam v enaki meri ohranitev in razvoj narodne in jezikovne identitete, pa čeprav z različnimi ukrepi. V tem pogledu se predstavniki manjšinskih šolskih sindikatov strinjajo glede potrebe po periodičnih srečanjih in izmenjavi informacij in izkušenj, tudi v predvidevanju skupnih akcij in pobud.

DRUŠTVO

SLOVENSКИH IZOBRAŽENCEV IN ZDRUŽENJE MOST V TRSTU

sporočata, da bo v ponedeljek, 11. januarja predaval v Peterlinovi dvorani v Trstu, Do nizettijeve 3,

TARAS KERMAUNER O SREČKU KOSOVELU

Začetek ob 20.15.

V dvorani Slovenske prosvete v Doni zettijeve ulici v Trstu je do 20. januarja od prta razstava akvarelov goriškega slikarja Andreja Kosiča. Oglad vsak dan od 18. do 20. ure.

Pravzaprav se niti niso povsem umirile, odkar je po nekaj stoletjih stopil na čelo Cerkve spet neitalijanski poglavar.

Zakaj da omenja papež tolikokrat svojo poljsko domovino, so slišali opazovalci vatikanskih zadev govoriti razne prelate že lansko poletje. Ob sedanjem vojaškem udaru na Poljskem pa vidimo, da ni šlo zgolj za njegova domovinska čustva, marveč zato, da je Poljska danes še posebno preizkušena v tem, kar zadeva njen narodni in krščanski obstoj.

Sedanji dogodki na Poljskem so vse druge stvari potisnili v ozadje. Še nedolgo tega pa so italijanski jezuiti godrnjali nad papeževim osebnim štabom, češ da je v njem kar 5 Poljakov, čeprav gre pogosto za zadeve, ki se nanašajo neposredno na odnose Vatikana s Poljsko.

Nezadovoljni so tudi nekateri konservativni krogi, češ da je način nastopanja svetega očeta preveč ljudski. Levičarski kritičari pa zatrjujejo, da se papež nikakor ne zavzema za El Salvador v enaki meri kot se za Poljsko.

Vendar pa se eni in drugi motijo. Nad papeževim slogom se ne morejo pritoževati tisti, ki jim je res pri srcu tradicija, odgovornost in red v Cerkvi. Revolucionarni teolog Hans Küng, ki je pisal knjige proti papeški nezmotljivosti pri razglavljanju verskega nauka ter drugim cerkvenim dogmam, nima več cerkvenega odobrenja za poučevanje teologije, poučuje le kot profesor državne univerze v Tübingenu. Papež je prenehal z lahkim načinom izdajanja privolitev za izstop iz duhovniškega stanu ipd. Zavzel je strpno stališče tudi do vodja

NARODNI DOM PRI SVETEM IVANU

Pri Sv. Ivanu v Trstu so domačini ustanovili Odbor za vrnitev in ponovno uporabo Narodnega doma. Odbor je v prejšnjih tednih začel s širokopotezno in dobro organizirano akcijo, da bi italijanska država vrnila slovenskemu prebivalstvu Narodni dom na Vrdelski cesti. Odbor je sestavil vlogo, ki jo sedaj podpisujejo pri Sv. Ivanu, na Vrdeli in v Podlonjerju. Prošnjo bodo poslali predsedniku republike, predsedniku ministrskega sveta Spadoliniju, katerega

PRAZNOVANJE NOVEGA LETA

Mnogi Tržačani in okoličani so obhajali vstop v novo leto v prijateljski družbi ali v krogu sorodnikov na svojem domu ali na domu enega od teh. Mnoge restavracije so še zadnji dan objavljale oglase, da imajo razpoložljiva mesta, kar je bil znak, da ni bilo prevelikega navala. Take silvestrovske večerje so postale namreč strašno drage za tiste, ki ne razpolagajo s prav visokimi dohodki, razen tega pa se je zadnja leta vedno bolj razpasla navada, da so restavratere izkoristili vsak možen prostor, da so namestili čim več miz. To pa je povzročalo natrpanost, družbe so bile odrijene tudi na hodnike itd., zmanjkalo pa je tudi prostora za ples, da so se morali pari zvijati kar med mizami. Draginja in stiska s prostorom sta povzročili, da so mnogi spet odkrili prijetnosti silvestrovanja doma, v družbi domačih in prijateljev. To je ne le bolj prijetno, ampak tudi bolj poceni, le gospodinjam dà to seveda dosti dela.

so že med njegovim obiskom Trsta, s posebnim pismom opozorili na dejstvo, da bi morala italijanska država dom vrniti Slovence, kajti odvzeli so ga fašisti, podobno kot so uničili vsa kulturna in prosvetna društva. Podpisano prošnjo pa bodo poslali tudi ministru za zunanje zadeve in ministru za finance.

V svojem pismu se sklicujejo na določila Londonskega sporazuma in Osimskega sporazuma, saj je v obeh predvidena vrnitev doma Slovence.

Enotna pobuda vseh Slovencev, ki živijo na tem področju, je torej v teku. Odbor je prepričan, da bodo Slovenci, ki živijo na tem področju, podpisali vlogo. Ta se takole zaključuje: »Podpisniki formalno pozivamo predstavnike oblasti, naj ukrepejo vse potrebno, da se po šestdesetih letih končno odpravi krivica s tem, da se vrne Narodni

dom na Vrdelski cesti pravemu in zakonitemu dediču, to je slovenski narodni skupnosti pri Sv. Ivanu, Vrdeli in Podlonjerju, saj je obveze v tem smislu narekoval najprej Londonski, pozneje pa še Osimski sporazum«.

—o—

SLOVENSKO DOBRODELNO DRUŠTVO V TRSTU

Kot vsako leto je Slovensko dobrodelno društvo v Trstu tudi ob letošnjem miklavževanju in božičnih praznikih obdarilo potrebne učence slovenskih osnovnih šol na Tržaškem z oblačili, obutvijo in šolskimi potrebčinami in to tako, kot so si prizadeali sami želeli.

Ob tej priložnosti se Slovensko dobrodelno društvo zahvaljuje vsem dobrotnikom, ki so mu s svojimi prispevki omogočili izvedbo te pobude. Prav tako se zahvaljuje didaktičnim ravnateljem in upraviteljem slovenskih osnovnih šol na Tržaškem za sodelovanje pri zbiranju podatkov za obdarovanje.

Steklina v naših krajih

Pred kratkim se je razširila vest, da je pri Trebčah poginila lisica, ki je bila bolna za steklino. Vest ni presenetila izvedencev, ki so predvidevali, da bo ta bolezen v kratkem dosegla naše območje, saj se je do sedaj neustavljivo širila s področja Srednje Evrope do naših krajev.

Kot znano, je steklina smrtno nevarna bolezen. Za okužbo pa je dovolj, da pride mo v dotik s slino bolne živali in zato ni res, da je nevaren samo ugriz. V nekaterih

občinah na Tržaškem so oblasti že od zadnjega poletja vestno izpolnjevale naročila pokrajinskega zdravnika. Nujno je, da damo cepiti vse pse in mačke, da poskrbimo, da se te živali ne bodo klatile po gmajnah in vaseh. Oblasti tudi opozarjajo, da lahko prenašajo bolezen vse živali, ki so bile okužene. Prav zato je treba biti previdni tudi drugače. Tako priporočajo, da posebno skrbno pazimo, kako odlagamo smeti in ostanke, kajti na podobnih odlagališčih lahko iščejo hrane tudi obolele živali, poleg tega so običajno domovanje miši in podgan, ki so prav tako lahko prenašalec steklina.

V teh dneh imajo veliko dela tudi lovci, saj so jim naročili, da močno zredčijo število lisic, kun in jazbecev, ki so navadno običajni prenašalci te bolezni. Strokovnjaki trdijo, da je za zdrav lisičji rod potrebno, da živita na kvadratnem kilometru gozdne površine samo dva primerka. Lovci pa pra-

Težave za opensko osnovno šolo

Huda prostorska stiska openske osnovne šole »France Bevk« je razlog, da so starši sklenili, da v znak protesta, za neodločen čas ne bodo pošiljali svojih otrok k pouku. To je zadnji ukrep, za katerega se je odločilo Združenje staršev openske osnovne šole. Že na začetku šolskega leta so namreč zaman skušali pri pristojnih oblasteh doseči, da bi preuredili šolo za sedanje potrebe, vendar oblasti do danes tega niso naredile. Obljubile so baje, da bodo do konca meseca usposobili za pouk sobo, kjer so sedaj prhe. Ta razred pa ne bi rešil vseh

vprašanj na šoli, ki potrebuje tudi sobo, v kateri bi bil urad didaktičnega ravnateljstva, in zbornico. Potrebovali pa bi tudi prostor za šolski arhiv. Ker za zdaj ne kaže, da bi se dalo tej nujni potrebi openske osnovne šole zadostiti, so se starši odločili za že omenjeni ukrep, ki je seveda skoraj skrajna odločitev. Ta kaže na hude težave, ki jih morajo odpravljati učitelji, starši in ne nazadnje učenci. Upajmo, da se bo vsa zadeva v kratkem rešila, saj od tega stanja imajo največ škode otroci, ki so že tako izgubili veliko pouka.

Koncert božičnih pesmi na Opčinah

Po koncertu Marijinih pesmi, ki sta ga priredila župnija svetega Jerneja in cerkveni pevski zbor za zaključek šmarnic v nastopom Tržaškega okteta in domačega zbora pod vodstvom Janka Bana, smo na božič popoldne lahko prisostvovali v cerkvi na Opčinah koncertu božičnih pesmi. Pri nastopu sta sodelovala mešani pevski zbor »Marij Kogoj« iz Trsta in domači cerkveni pevski zbor.

Pri blagoslovu sta zbora skupno pela v prezbiteriju, nato se je kot gost predstavil s štirimi pesmimi zbor »Marij Kogoj« pod vodstvom Nade Žerjal-Zaghet. Po topli in

prisrčni božični misli Saše Martelanca je svoj delež programa odpel domači zbor pod vodstvom dirigenta Janka Bana. Za zaključek sta oba zbora skupaj zapela Vrabčevo »Bila je noč«, Maličevo »Božično pričakovanje« in vedno lepo, lahko bi rekli obvezno pesem »Sveta noč«. Na elektronskih orglah sta spremljala Vinko Škerlavaj in Tullio Zaghet.

Na koncu se je župnik Vili Žerjal z zahvalo poslovil od nastopajočih in poslušalcev ter zaželel, da bi nas taki koncerti še tesneje povezovali in krepili pri nadaljnjem delovanju.

Občni zbor SLORI-ja

Predsednik upravnega sveta Slovenskega raziskovalnega inštituta sklicuje na podlagi 6. člena pravil 8. redni občni zbor, ki bo dne 22. januarja 1982 ob 18.30 v prvem in ob 19. uri v drugem sklicanju v Gregor čičevi dvorani v Trstu, ul. Sv. Frančiška 20 z naslednjim dnevnim redom:

1. Poročilo upravnega odbora
2. Obračun in predračun
3. Poročilo nadzornega odbora
4. Razno

vijo, da je v naših krajih, kljub temu, veliko več lisic, kot jih lahko zdravo živi na našem ozemlju.

Stanje ni tako, da bi morali s strahom opazovati vsako živalico, ki jo srečamo. Vsekakor pa je potrebno, da ljudje vedo, kako je nujno potreben pregled domače živali, ki bi nas ugriznila ali samo napadla. Potrebna je previdnost. To je vse.

Občinski problemi v Sovodnjah

Zadnja občinska seja v preteklem letu je bila v torek, 22. decembra. Med drugim so izvolili preglednike računov za leto 1981, ki so Boža Pižent, Bernard Florenin in Branko Černic.

Nadalje so svetovalci odobrili osnutek pogodbe ter načrt za zgraditev železniškega podvoza pri sovodenjskem pokopališču. Občinski svet je februarja lani razpravljal o ukinitvi železniškega prehoda in takrat je prišlo do soglasno sprejetega sklepa, s katerim občinska uprava odločno zahteva od vodstva železnic, da uredi nevzdrž-

ke, ki študirajo. Pravilno je, da se z bojkotom nadaljuje, kot so bojkotirali tudi starši pri nedeljskih volitvah.

Med točko »razno« je župan poročal o dražbi del pri razširitvi ceste Rubije-Vrh. Dela so poverili podjetju Perin iz S. Vita ob Tilmentu, ki je ponudilo kar 21% popusta na izračunano vrednost. Na mesto pred nedavnim umrlega občinskega zdravnika dr. Daineseja, je svet predlagal zdravnika domačina.

Svet je nadalje odobril predlog ožjega odbora o prispevku 200 tisoč lir za popravilo cerkve na Vrhu ter letno nagrado cerkovnikom. Na žalost je ta nagrada že tretje leto vedno enako visoka, medtem ko so nagrade oz. prispevki prosvetnim društvom iz leta v leto višji.

Ob koncu seje je prišlo do razprave o resoluciji, ki jo je o dogodkih na Poljskem predložila svetovalska skupina SSK. Najprej je župan resolucijo prebral, nato pa podal svoje mnenje o resoluciji in o položaju na Poljskem. Najprej je dejal, da je proti resolucijam, naj se nanašajo na katerokoli državo; navedel primere v Južni Ameriki, kjer so po njegovem mnenju ZDA krive za vse, kar se tam dogaja. Verjetno je navedel to, ker je bila v resoluciji omenjena samo Sovjetska zveza. Nadalje je dejal, da je delavstvo na Poljskem od vlade preveč zahtevalo, da so delavci preveč stavkali in v cerkvah z molitvijo izgubljali čas in s takim početjem hromili ekonomijo države, da je vojaštvo oz. general Jaruzelski še preveč čakal na udar. Če je policija ali vojska streljala, je imela za to tehtne vzroke. Župan je ob koncu še dodal, da smatra resolucijo za vmešavanje v notranje zadeve neke druge države, da je resolucija neumestna in da se bo zaradi tega pri glasovanju vzdržal. V debato, ki je

bila vroča in zanimiva, so posegli vsi svetovalci. Naj omenimo diplomatski poseg podžupana, ki je bil sicer kritičen do določenih skupin, ki na te dogodke gledajo strogo s svojega političnega zornega kota. Kar se Poljske tiče, je med drugim dejal, da ni pravilno, kar se v tej državi dogaja, ko se kratijo najbolj osnovne človečanske pravice. Resolucija je bila z manjšimi popravki odobrena, trije so se glasovanja vzdržali. Na koncu seje je župan voščil vsem vesele praznike in srečno novo leto.

ŠTEVERJAN

V soboto, 19. decembra je bila v Števerjanu zadnja seja občinskega sveta v letu 1981. Vodil jo je župan Klanjšček. Svet je ratificiral dva sklepa odbora, in sicer plačilo prevoznih stroškov občinskim uslužbencem ter pooblastilo županu, da napravi prošnjo na pristojne urade za opremo ter zunanjo ureditev nove šolske stavbe.

Svet je nadalje odobril spremembo občinskega organika, za sprejem v službo šolskega postreznika. Nadalje je določil vsoto 1.600.000 lir prispevka šolskim sestram za vodenje otroškega vrtca. Prispevek ustanove ENEL, ki ga daje občinam, je namenil za nakup gramoza za makadamске ceste.

Naj dodamo še, da je prav v teh dneh prišlo obvestilo deželnega odborništva za javna dela, da je namenilo števerjanski občini 250 milijonov lir za občinski vodovod.

»KRČMARICA« V ŠTANDREŽU

Prihodnjo nedeljo, 10. januarja, bo v prosvetnem domu »Anton Gregorčič« v Štandrežu premiera Goldonijeve komedije v treh delih »Krčmarica«, ki jo bodo podali člani dramskega odseka prosvetnega društva »Štandrež«. Nastopili bodo Majda Paulin, Božidar Tabaj, Marjan Breščak, Vanda Srebotnjak, Rudi Suligoj, Jordan Mučič, Silvana Znidarčič, Marko Brajnik. Režija Emil Aberšek - začetek ob 17. uri.

Zveza cerkvenih pevskih zborov Trst

vabi na **BOŽIČNI KONCERT**, ki bo v nedeljo, 10. februarja, ob 16. uri v stolnici sv. Justa v Trstu.

Nastopajo mešani, ženski in otroški zbor ob spremljavi instrumentalnega kvarteta.

Na sporedu bo tudi prva izvedba kantate za mešani in otroški zbor skladatelja Ubalda Vrabca — Božični sijaj — na besedilo Vinka Beličiča.

Dirigent Humbert Mamolo.

no stanje pri tem sovodenjskem prehodu. Zgleda, da sprejeti sklep ni ostal brez odziva. Podvoz bo zgrajen in premaknjen nekaj metrov od današnjega prehoda proti Gorici (podvoz bo dolg 18 metrov, visok 4,60, širok 6, z zavarovanim pločnikom 1 meter). V pogodbi so navedena dela, ki so v breme občinski upravi in ki bodo stala upravo okoli 42 milijonov lir, s to vsoto bo občina odkupila 1.100 kvm. zemlje, asfaltirala 500 metrov cestne trase, uredila javno razsvetljavo, pločnike in drugo.

Pri glasovanju o novih cenah zemljišča, ki se nahaja pod katastrsko občino Gorica, je pa last sovodenjske občine, so se svetovalci SSK vzdržali. Omenjeno zemljišče je bilo takorekoč že prodano oz. bil je že sprejet sklep, da se ga proda Industrijskemu konzorciju za 56 milijonov lir in to že med mandatom prejšnje uprave meseca maja 1979. Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev je omenjeni konzorcij moral takrat namero opustiti. Po današnjih cenitvah bo to zemljišče, ki meri preko 29 tisoč kvm., prineslo upravi 78 milijonov lir. Svetovalci SSK se niso strinjali s predlogom ožjega odbora ter navedli, da uprava lahko zakasni s prodajo, ko za telovadnico nima še zagotovljenih sredstev oz. posojila in nima še pravega načrta, kako naj bi ta izkupiček porabila.

Z razliko od leta 1978, ko je skupina treh svetovalcev, ki so pripadali komunistični struji, bila nasprotna odborovemu sklepu, je tokrat občinski svet soglasno sklenil, da ne imenuje predstavnikov v 14. šolski okraj in da sestavi resolucijo z navedbo razlogov, ki pojasnjujejo bojkot. V tej zvezi je podžupan med drugim dodal, da se stališče odgovornih organov dejansko ni spremenilo v prid slovenskega samostojnega šolskega okraja. Načelnik svetovalske skupine SSK je dodal, da bi bilo nesmiselno drugačno ravnanje, ko imajo skoraj vsi občinski svetovalci otro-

Koncert orgelske in vokalne glasbe v stolnici

V že pravem božičnem ozračju in pričakovanju Kristusovega rojstva, je v goriški stolnici trojica mladih ustvarjalcev podarila občinstvu prijetno glasbeno doživetje: koncert orgelske in vokalne glasbe. Dogodek nas je lepo presenetil z dveh vidikov: šlo je — prvič — za mlade izvajalce, ki so komaj na začetku svoje umetniške poti in — drugič — za izvajanja, ki so bila nad pričakovanjem. Koncert se je začel z nastopom organista Borisa Štakula iz Gorice, ali bolje rečeno lani diplomirane pianista, ki se že več časa zanima za orgelsko glasbo. Sledil je tečaju prof. Berganta, letos pa je bil na tečaju za interpretacijo orgelske glasbe pri prof. Lataizeju v Avstriji. V tem delu programa je predstavil pastorele Zipolija, Frobergerja, Pachelbla in Buxtehudeja. Njegovo izvajanje je bilo jasno in doživeto v ritmični in agogični zamisli, čeprav bi nekateri odlomki zahtevali boljšo registracijo (kar pa je odvisno od instrumenta) in mogoče nekoliko zmernejši ritem. Boris Štakul je zatem spremljal mezzosopranistko Franko Žgavec, ki je odpela tri skladbe (Bach, Durante, Jericijo). Franka Žgavec je študirala solo-petje v Gorici in lani diplomirala

na konzervatoriju B. Marcello v Benetkah. Mnogo let se že udeležuje na glasbenem področju. Če se ne motimo, je bil zanj nastop v stolnici prvi pred širšo publiko in lahko rečemo, da je bil tudi nadvse pozitiven. Žgavčeva se je predstavila kot gotova solistka vokalne topline, melodične mehke in solidnega temperamenta. Tretji izvajalec je bil Tržačan Andrej Pegan, ki študira orgle na tržaškem konzervatoriju Tartini pri prof. Girottu. Pegan je podal skladbe Pachelbla, Buxtehudeja, Bacha in Francka z mladostnim zagonom in z veliko gotovostjo, še posebej je prepričal v mogočnem preludiju, fugi in variacijah v B-molu Cesarja Francka. Koncert je zaključil Boris Štakul z Bachovo Pastoralo v F-duru, Yonovim Siciliskim božičem in Alainovimi Litanijami. Z nastopom, mislimo, so bili zadovoljni tako izvajalci kot poslušalci. Naj ob koncu povemo, da smo lahko zadovoljni, da so med nami številni mladi, ki še cenijo določene kulturne vrednote in dobrine, v času, ko vse nekam drvi v strahotno poprečje in vznemirljivo poplavitve. Trem mladim izvajalcem želimo ustvarjalnega zadoščenja in veliko uspehov pri nadaljnjem delu.

Matineja nedeljskih koncertov v Gorici

Peta matineja nedeljskih koncertov v goriškem avditoriju, celotno posvečena liriki, je privabila številno občinstvo. Nastopila sta sopran Silvana Modesto Franco in tenor Silvio Eupani, oba iz beneške šole Enze Ferrari, ki sta že večkrat nastopila na koncertih mednarodnega slovesa. Na programu sta imela nekaj najzanimivejših arij iz oper Verdija, Cilea, Puccinija in Meyerbeerja, zelo znanih, a zato nič manj zahtevnih. Svoje sposobnosti sta pevca pokazala bodisi v solo arijah bodisi v duetih, kar dokazuje vloženi trud in prefinjeno pripravo.

Lepi glas sopranistke se je pokazal v ariji »Si gnore ascolta« iz opere Turandot in v »Io son l'umile ancella« iz »Adriane Lecouvreur, kjer je svojo gotovost pokazala v akutih in v dobri tehnični pripravi. Za tenorja pa je bila značilna barvitost glasu ter polna in živahna interpretacija.

Poravnajte naročnino!

Spremljava Paole Brescianin, profesorice klavirja na glasbeni šoli v Trevisu, je bila vseskozi brezhibna in je z mehko izvajanja prijetno izzvenela.

Občinstvo je seveda najtopleje sprejelo izvedbo znanih duetov iz Puccinijeve Boheme »Che gelida manina — mi chiamano Mimì« in iz Verdijevega Otella »Già nella notte densa«.

Program je kakor po navadi predstavila prof. Gigliola Maturo. Po presledku med božičnimi in novoletnimi prazniki se bodo matineje nadaljevale 24. januarja, ko bo nastopila s samostojnim recitalom harfistka Patrizia Tassini.

A. R.

SSk o izvajanju finančnih obveznosti iz osimskega sporazuma

V zvezi z zadnjimi vladnimi ukrepi, ki nakazujejo dodatna finančna sredstva za uresničitev prometnih infrastruktur in drugih obveznosti, predvidenih po osimskem sporazumu med Italijo in Jugoslavijo iz leta 1975, v krogih Slovenske skupnosti poudarjajo, da gre v bistvu za ukrepe, ki so logična posledica denarne inflacije, zaradi katere so se prvotno določeni zneski izkazali za nezadostne.

Nove sodobne povezave in razna obmejna tovarna postajališča so lahko sama po sebi pozitivne prometne infrastrukture v naši deželi, ker so potrebne za vsestranske pretoke blaga in ljudi, od katerih lahko Trst in njegovo pristanišče imata znatno korist.

Toda poleg te pozitivne plati zadnjih vladnih ukrepov pa moramo kot Slovenci ponovno ugotoviti, da vse omenjene infrastrukture posredno ali neposredno prizadenejo ozemlje, na katerem živi naša narodnostna skupnost, na kar pa vlada in vsedržavne stranke kratkomalo pozabljajo. Zato se naši ljudje ob vsem tem sprašujejo, po kakšnih kriterijih pristojne u-

Dolinska občinska uprava in kraški rezervati

Dolinski občinski svet je na svoji seji dne 18. decembra 1981 z glasovi svetovalcev Komunistične in Socialistične stranke na vrat na nos sprejel varianto k obstoječemu splošnemu občinskemu regulacijskemu načrtu, s katero se kratkomalo prilagodi spornemu deželnemu regulacijskemu načrtu (P.U.R.) glede tako imenovanih zaščitnih področij, ki jih bolje poznamo pod imenom kraški rezervati.

Svetovalska skupina Slovenske skupnosti (Sergij Mahnič, Alojz Tul, Branko Slavec) so odločno glasovali proti tej varianti, o kateri niso imeli niti materialnega časa, da bi jo temeljito preučili. Na vprašanje so jo namreč dobili dva dni prej, kar dokazuje, da občinski upravi ni šlo za to, da bi se tako važni akti, kot so variante regulacijskega načrta, sprejemali v demokratičnem dialogu z opozicijo.

Utemeljitev razlogov za odklonilno stališče svetovalske skupine SSK je v daljši izjavi podal načelnik Mahnič:

1. Nerazumljivo je dejstvo, da je občinska uprava nepričakovano ustavila postopek za izdelavo splošne variante regulacijskega načrta in v največji naglici brez širokega posvetovanja s prizadetimi dala na dnevni red zgolj delno varianto glede prilagoditve kraškim rezervatom po PUR-u, dokazuje neodločnost in nejasnost postopanja uprave na tem področju;

2. deželni urbanistični načrt je stopil v veljavo že leta 1978. Prvi rok za prilagoditev je potekel že leta 1979, nov rok pa ni bil določen. Zato takšna vratolomna naglica občinske uprave ni upravičena;

3. predvideni kraški rezervati predstavljajo veliko breme za lastnike prizadetih zemljišč, na katerih so predvidene naj-

različnejše omejitve uživanja in razpolaganja. Zato se je tudi strokovna kmečka organizacija (Kmečka zveza) izrazila proti takšni zaščiti, kot jo predvidevajo kraški rezervati in deželni urbanistični načrt;

4. prizadeto prebivalstvo po kraških rezervatih (borštranska, dolinska in boljunška srenja, prebivalci Jezera, Drage, Peska in Gročane) sploh ni bilo predhodno seznanjeno z varianto regulacijskega načrta, ki ureja omenjene rezervate.

Da bo slika popolna, moramo omeniti, da so se svetovalci KD pri glasovanju te variante vzdržali, kljub temu, da za vso zadevo kraških rezervatov stoji od zadaj deželni odbornik Coloni, torej njihov strankarski prvak!

OBVESTILO NAROČNIKOM

Zaradi čedalje večjih tiskarskih stroškov smo sklenili nekoliko povišati naročnino za leto 1982. Letna naročnina bo od 1. januarja leta 1982 dalje znašala 18.000 lir. Za inozemstvo bo letna naročnina znašala 22.000 lir. Prepričani smo, da bodo naši naročniki upoštevali naše težave in nam kljub podražitvi ostali zvesti kot doslej.

UPRAVA NOVEGA LISTA

7. SNOPIČ PRIMORSKEGA SLOVENSKEGA BIOGRAFSKEGA LEKSIKONA

Goriška Mohorjeva družba je izdala letos 7. snopič Primorskega slovenskega biografskega leksikona, ki sega od imen Hafner Ema, pesnica in prevajalka, do imena Juvančič Ivo, duhovnik, narodni in kulturni delavec, publicist, zgodovinar. Na platnicah je natisnjeno, da se s 7. snopičem končuje prva knjiga tega leksikona, zato mu je dodana naslovna stran, da lahko dajo naročniki in kupci, ki posedujejo vseh sedem snopičev, te vezat v knjigo. Pri vezavi naj bi vključili naročniki v knjigo tudi ovitke, ker so na njih kratice, popravki in drugo.

Ta sedmi snopič je uredil prof. Martin Jevnikar in treba je reči, da je prišel biografski leksikon pod njim do nove sape, saj je kar krepko povzel korak.

Ta snopič šteje 82 strani, vseh sedem dosedanjih snopičev pa šteje skupno 660 strani. Celotni primorski biografski leksikon obeta torej postati zares velikansko delo, ki bo obsegalo blizu 2000 strani. Skoraj neverjetno se zdi, da ga je začela in zmogla Goriška Mohorjeva družba, ki se mora boriti z vsakovrstnimi težavami, kot jih poznajo zlasti zamejske založbe, da pa je vseeno znala in si upala organizirati tako težavno podjetje, kot je izdaja biografskega leksikona. Njena prednost in s tem seveda tudi prednost tega biografskega leksikona pa je ideološka nevezanost in objektivnost.

Med najbolj znanimi ali pomembnimi imeni tega snopiča so skladatelj Anton Hajdrih, admiral Anton Haus, tržaški škof Anton Janez Nepomuk Herberstein, vitez Sigismund Herberstein, diplomat in pisec slovite knjige o Rusiji, botanik Franc de Paula Hladnik, Janez Svetokriški, Mirko Javornik, Zorko Jelinčič, koprski škof Janez Jenko, Martin Jevnikar in Ivo Juvančič.

Krašenje stanovanj z ikebano

Ikebana, cvetlični okras, izraža čustva aranžerja in njegovega okolja, izraženega v izbiri in razvrstitvi cvetja in zelenja s skromno izrabo prostora. Ta, na Japonskem porojen način krasitve domov, pozna mnogo in način in nekaj jih bomo predstavili.

Pisec meni, da so najlepša ikebana pravega slovenskega doma lepe jaslice pod božičnim dreveščkom. To naj bi bil osrednji okras dnevne sobe, ki pa ga z lepo razporejenimi cvetličnimi aranžmaji slovesno poudarimo. Cvetje, aranžirano v vazah, mora imeti odsev prirode: med cvetico, vejo in stebлом mora vladati harmonija in je zato potrebno tudi pravo razmerje med vazo ali posodo in rastlinami. Posoda mora biti enostavne oblike in mirnih barv, lahko pa jo nadomestijo tudi štori, korenine, debla, kamenje, žica, steklenice, pepelniki in razne košarice. V ospredju je razmerje in harmonija med rastlinami oziroma materialom, ki ga uporabljamo za aranžmaje. Skrb za ohranitev odrezanih rastlin je eden od bistvenih elementov ikebane. Pred uporabo namočimo cvetice v vodi, pri aranžiranju pa je obvezno vsa cvetna stebla odrezati v vodi. Pri rezanju gozdnih rastlin ohranimo dolge peclje in jih pred uporabo namakamo 24 ur v vodi.

Konzervacija konca stebela: cvet in zgornji del stebela zavijemo v papir, da se cvet ne poškoduje, spodnji konec stebela pa zažgemo, da zogleni, nakar ga za nekaj minut vtaknemo v hladno vodo. To uporabimo posebno pri vrtnicah in magnolijah. Cvetice z mesnatimi stebli zavijemo v papir, kakor pri vrtnicah; nato dve minuti polivamo konce stebel z vrelo vodo in jih do nadaljnje uporabe postavimo v hladno vodo. Pred uporabo, stebela odrežemo v vodi.

Kemične raztopine: sol, sladkor, aspirin, tobačna raztopina, kis, alkohol podaljšujejo življenje rastlinam. Tem dodajamo na liter vode četrta žličke soli ali sladkorja, pol žličke kisa, pol aspirina. Sol in aspirin dodamo vodi za cvetice iz toplih gred ter za cvetje z gomolji. Sladkor je primeren za cvetje z mesnatimi peclji, kot so hijacinte, tulipani, teloh, vijolice. V alkohol namočimo stebela cvetic samo za trenutek in to še takrat, ko smo jih že odrezali v vodi, na le takrat, ko smo jih že odrezali v vodi, na primer krizanteme, astre, gladijole, potonike, vrtnice. Kis dodamo hidrogeniji in sončnici. Tobakovo raztopino vbrizgavamo ločljivo, in sicer tako, da pecelj popolnoma odrežemo in nato v spodnji del cveta vbrizgamo tobakovo raztopino, katero dobimo, ko namočimo pol cigarete v žlici vode.

Gozdnim rastlinam ne dodajamo kemičnih sredstev, saj jim zadostuje čista hladna voda. Cvetice z velikimi cvetovi pa zavijemo nekaj ur pred uporabo v svilen papir. Ko je aranžma narejen, je važno, da nalijemo v posodo vode in dodamo kocko ledu, kar pride v poštev predvsem v toplih prostorih. Vodo menjavamo vsak dan. Vaze bomo pred uporabo očistili z milnico.

Aranžma ostane dalj časa svež, če ne stoji v toplenem prostoru. Za ikebano uporabljamo vse vrste cvetja — zlahtnega in naravnega v naravi. Glavno je, da vsaki rastlini damo mesto, kjer pride do izraza. Lepo ikebano je lahko ustvariti z malo cveti-

cam, listi ali vejami. V tem je tudi vsa njena skrivnost. Da pa ustvarimo zeleni vtis, je potrebna pravilna metoda za razvrstitev rastlin.

Ena vodilnih šol ikebane na Japonskem je Sogetsu, ki zahteva, da se aranžma prilagodi okolju, pri čemer je treba upoštevati posebnosti cvetja in drevja ob nenehnem spreminjanju narave v menjajočih se letnih časih. Pri tem mora biti prisotna zamisel ustvarjalca. Pomembna je lepota posode in okolja, kateremu je aranžma namenjena.

Šola uporablja eno, dve ali tri vrste cvetic ali eno vrsto vej in eno vrsto trave. Rastlinje je sveže, prav tako so možne kombinacije s suho travo, koreninami, slamo, kamenjem, debli. V poštev prihajajo vse vrste vaz, pa tudi aranžmaji brez njih. Šola Sogetsu ima osnovni obliki »moribano« in »nageire« ter osnovne stile: pokončni, poševni, horizontalni, viseči in svobodni stil. Pri vseh stilih so važne tri glavne linije, ki se imenujejo šin, sve in likae ter dodatne linije juši. Da se ustvari pravilen aranžma po načelih Sogetsu, je potrebno obvladati tehniko osnovnega stila, kjer so podani linija, oblika, prostor, harmonija barv in posode. Od tu dalje vodi pot k svobodnemu ustvarjanju in razvijanju individualnega stila aranžerja.

1. osnovna oblika »moribana«, pri kateri uporabljamo plitko posodo in ježka, kamor nabadamo rastline;

2. »nageire«: tu uporabljamo visoko vazo brez ježka. Uspeh pa je odvisen tudi od pripomočkov, raznih tehnik rezanja, upogibanja ter pritrjevanja vej in stebel. Veje so po naravi redko lepo upognjene; zato primerno vejo, na mesto, kjer jo hočemo upogniti, pritiskamo z obema rokama in vsemi prsti in jo polagoma upogibamo do zaželene krivine. Stebla cvetic in listov pa so krhka, zato jih ni mogoče upogibati ka-

kor veje, temveč jih moramo pri upogibanju tudi zvijati.

V nizko vazo »moribano« rastline pritrujemo v ježka, poševno odrezano vejo vtaknemo v ježka navpično, nato pa jo nagnemo v zaželeno smer. Isto velja tudi za stebela cvetic in trav, samo s to razliko, da ta stebela odrežemo ravno. Če so veje ali stebela zelo tanka, uporabljamo kot pomožno sredstvo debelejšo steblo, ki pa mora biti votlo, da vanj vtaknemo tanjše veje ali stebela. Lahko pa tanjše steblo ovijemo s papirjem in tako ovitega pritrudimo na ježka.

V visoki vazi pritrudimo veje in cvetice na več načinov. Prvi in najlažji je način pritrjevanja v valjasti posodi z uporabo križa, za kar poševno prerežemo dve vejici v dolžini premera vratu vaze. Tako izdelan križ pritrudimo dva centimetra pod rob vaze. Križ nam razdeli vtični prostor na štiri prekate, od katerih pa smo uporabili največ dva in to levega sprednjega in levega zadnjega. Vejo, ki jo želimo pritruditi v ta križ, moramo odrezati tako, da se poševno odrezani del tesno prilaga steni vaze.

Druge načine pritrjevanja bomo objavili v nadaljevanju.

»Moribana«: mačice, *doronicum*, posoda keramična zelena. Pravilno odrezano osnovno vejo vtaknemo pravokotno v središče ježka in jo nagnemo za 15 stopinj diagonalno naprej. To je šin, sve meri tričetrt šina vtaknemo v levo sprednjo stran ježka ter diagonalno nagnemo za 15 stopinj v levo naprej.

Veje likae, ki je tričetrt sve, vtaknemo v desno stran ježka in jo nagnemo diagonalno za 75 stopinj desno naprej. Cvetice juši, v tem primeru mačice, potaknemo med šin, sve in likae in so nagnjene v smer linije, kateri so dodani. Ježek ne sme biti viden, zato ga z listi, ki so na stebelu, rastline zakrijemo. Če je rastlina brez listov, pokrijemo ježka s kamenčki ali peskom.

Za začetnike je najprikladnejše, da uporabljajo mačice, trstiko, forsitijo, cipreso, krizanteme, tulipane, iris, margerito.

Z. T.

Jubilejna številka »Doma«

Izšla je decembrska številka mesečnika »Dom«, ki ga izdajajo duhovniki Beneške Slovenije. Številka je jubilejna, ker je z njo zaključeni petnajst let izhajanja »Doma«. Temu jubileju je posvečen tudi uvodnik, podpisan od V.B. in B.Z., v katerem je rečeno med drugim: »Ko obhajamo petnajstletnico izhajanja našega in vašega lista, ne smemo pozabiti na številne stare in nove prijatelje in podpornike, ki omogočajo, da Dom redno izhaja in da se razvija v dokaj dostojno informacijsko sredstvo, cilji katerega so z jasnimi črkami zapisani že v prvi številki iz l. 1966: ohraniti našo kulturno dediščino, naš slovenski domači jezik, našo specifično etnično podobo ter se vključiti v današnjo družbo kot odrasli kristjani in enakopravni državljani ...«.

Ta jubilejna številka se odlikuje s številnimi barvnimi fotografijami iz Beneške Slovenije, pa tudi s črno-belimi ilustracijami. Vsebinsko je dvojezična. V italijanščini je napisan daljši in zanimiv članek »Odpornost in nacionalno vprašanje v Dolinah«. Nadaljuje se prav tako v italijanšči-

ni pisana razprava o imenih krajev v Nadiških dolinah, podpisana B.Z. Isti piše v slovenščini o slovenskih nagrobnih spomenikih v Nadiških dolinah. To razpravo (nadaljuje se iz prejšnjih števil) je naravnost

V nedeljo, 10. t. m., bo ob 15. uri na Mirenskem Gradu

6. BOŽIČNICA

zborov Goriškega pastoralnega področja (Branik, Bukovica, Deskle, Devin — kot gost — Kapela, Miren, Šempas, Sempeter, Vogrsko, Vrtojba).

ganljivo brati. Cela stran je posvečena Božiču. Tam je objavljen med drugim članek »Božični prazniki v Nediških dolinah«.

V tej številki najdemo še druge zanimive članke, tako npr. o beneškoslovenskih priseljencih v Trstu, o »Benečanih po svetu« (v narečju), o razlaščenju zemlje na Matajurju in njeno zapravljanje za ničvredne »turistične« pobude itd.

- Zdej, ke je prva številka po novem leti, narprej voščemo vsem braucam Nouga lista srečno novo leto.
- Zakej samo braucem? Jest be vošču tudi drugem ledem. Če ti misleš samo na brauce, pole je tu ku ana diskriminacija, an rasizem. Vsem ledem moremo voščet!
- Ben ja, nej bo. Ma pole be jest vošču diplomatam jn ministram, de be bulše premisleli, kej delajo. Jn tu be se povsod dosti poznalo.
- Videš, jest be jem vošču, de be se naučili slovensko jn de be taku lahko brali Novi list. Je biu še Cartar precednik, ke sm jest reku, de s tiste zaključne izjave u Helsinkah ne bo neč jn sm vnarprej napovedau, de u Madridi bojo samo zgeblavali cajt. Ma uani so se vselih tam dobili jn še zdej se tam nekej jajcajo brez potrebe. Šele zadne cajte je

Reagan pogruntau, de tisti helsinški duh prouzaprou smrdi. Videš, če be brali Novi list...

- Ma ja, ja, si priden. Že ke videš taku narprej, be lahko danes kej povedau. Sej je navada, de za novo leto vsi nekaj prerokujejo.
- Eh, sej ni težko. Narprej bom povedau od naše globalne zaščite: u tem leti nam bojo prou za prmejduš zagvišali de tista globalna zaščita bo šla narprej zatu ke so vsi za tu.
- Češ reč, de bomo letos dobili tu globalno zaščito?
- Jest nisem tega reku. Jest samo pravem, de nam bojo bol trdno oblubli. Jn — se zna — tle pride vmes tisti parlamentarni iter, ke se ne zna, kolko cajta bo derau. Važno je, de jemamo vse oblubleno.
- Ja, ja. Čakej uasu, de trava zrasede...
- Jakec, ne smeš bet tašen pesimist! Je treba jemet tudi nomalo potrpljenja. Tašne reči ni moč naredet nečko tik-tak. Vidi, denmo reč, naš komun bo u tem leti strašno valorizirau Opčine. Jeh bojo proglasili za zgodovinsko znamenitost taku koker, postaumo reč, Pompei. Bojo vzeli u službo tudi nekej vodičev, ke bojo mogli znat vsaj tri jezike jn bojo turistam razlagali openske znamenitosti.
- Ma kej jemajo na Opčinah za razkazavat? Jest ne videm...
- Ti ne videš, zatu ke ne znaš šacat tašneh reči. Bojo kazali, denmo reč, tiste razvaline pred betego od Podobnika, ke so ble anbot an spomenik ke ga je nardila stara Avstrija kadar so nardili novo cesto. Jn bo treba razlagat, de se je lani

zaletu vanj an švicarski avtobus jn de ga je prevrnu jn de šofer je biu narbrž zaspau jn de ni blo neč mrtveh. Morbet bojo tiste razvaline tudi ogradili jn tisti, ke jeh bo tou videt, bo mogu plačat vstopnino. Pole bojo kazali piazzale Monte Re.

- Ma tisti plac ni prou neč posebnega.
- Plac ni neč posebnega, ma jeme pej ja. Znaš ti, ki je monte re? Ne! Videš. Tu je biu anbot Nanos, za cajta dučeta. Ma pole, ke je pršu Nanos pod Jugoslavijo, je Nanos spet postou Nanos jn monte re je šou po gobe. Ma je ostou na Opčinah. Videš, kašna zgodovinska znamenitost je tisti plac! Tam zraven je tudi ana stara bajta, ke se lahko vide, kaku se da prou počasi nekej podirat. Ma pole jemajo ano okovano cerku. Okuli jn okuli so do strehe nekšni železni tubi jn ni zastopet al podpirajo cerku al je pej samo za lepu videt. Morbet če jemet taku ufficio delle belle arti?
- Ja, dandanes je težko zastopet moderno umetnost.
- Sej, sej. Jn tam zraven so na Brdini še razvaline od zadne vojske. Tudi tu se spleča videt. Pole je urbanistična zanimivost tudi kanton od tiste hiše na glavni cesti naspruti mesnice ke sile čez trotoar na cesto, taku de, kadar greš mimo, moreš stopet dol, kamer vozejo avti. Tudi tu je ana redka stvar. Videš, de Opčine jemajo marsikej za pokazat.
- Jemaš prou. Si res nisem mislu, de jemajo Opčine tolko zanimivosti.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« ■ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ■ Odgovorni urednik: Drago Legiša ■ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 772151

Slovenski denarni zavodi na Tržaškem in Goriškem

Vam želijo

**Srečno in uspehov polno
novo leto 1982**

Kmečka banka - Gorica

**Kmečka in obrtna posojilnica
in hranilnica - Sovodnje**

**Kmečka in obrtna posojilnica
in hranilnica - Doberdob**

**Kmečka in obrtna posojilnica
in hranilnica - Nabrežina**

Hranilnica in posojilnica - Opčine

**Banca di Credito di Trieste - s.p.a.
Tržaška kreditna banka - Trst**